

Gène Eggen: 'Moeder en kind', witte marmer, 1968.

De eerlijke eenvoud van Gène Eggen

Gene Eggen: 'Vluchtelingen', houtsnede 1957.

'Beeldhouwkunst', schreef Baudelaire eens, 'is een kunst der Caraïben, omdat zij zo oud is als de wereld.' Hij verweet haar, 'zelfs begrijpelijk te zijn voor boeren' waarmee hij waarschijnlijk in het algemeen eenvoudige mensen bedoelde. Zó begrijpelijk dus, dat hij de grote Baudelaire, de denker, de intellectueel met zijn egoïstische conflicten, er — eigenlijk — niets meer van begreep. Misschien was het moeiteloze genieten hem vreemd geworden.

Niet alleen beelden overigens op de expositie, die me deze, al wat vaag in de herinnering hangende uitspraak deed opzoeken: een overzicht van schilderijen, beelden en grafiek van de Limburgse kunstenaar Gene Eggen ter gelegenheid van diens vijftigste verjaardag.

En dat is, tot 2 oktober, te zien in het Cultureel Centrum te Venlo.

'n Zeer veelomvattend oeuvre, zo vanzelfsprekend, zo duidelijk helemaal 'echt', zo volkomen persoonlijk, dat je er — als je erover moet schrijven — bijna geen raad mee weet.

Gene Eggen is eigenlijk een heel vreemde eend in de Nederlandse kunstenaarsbif. Wat moet je met zo'n man, die het bestaat temidden van al die om hem heen woedende artistieke revoluties gewoon zichzelf te blijven? Natuurlijk is hij in zijn jeugd beïnvloed: zelf sprak hij bijvoorbeeld meermalen over de beslissende invloed die prof. Heinrich Campendonck (Rijksacademie, Amsterdam) op hem gehad heeft. En, door hem, de werken van de Duitse expressionisten, de kunstenaars van de 'Blaue Reiter', van 'Die Brücke'.

Invloeden ook, kun je op deze tentoonstelling vaststellen, en soms heel duidelijk, van het Vlaamse expressionisme. En van Nederlanders als Kruder en Werkman.

Alles bij elkaar een verscheidenheid van kunstenaars die zeker zo veelomvattend is als het begrip — niet de term — expressionisme. Vergelijk de 'Duitsers' maar eens met de 'Groningers' of de 'Fransen', de Fauvisten dus, met de 'Vlamingen'.

Eggen heeft, laten we het zo dan maar uitdrukken, op zijn minst sterke bindingen met de expressionistische traditie. Toch was en is hij allzins een volkomen buitenbeentje. Immers, volgens de officiële kunsttheorieën gaat het bij 'het' expressionisme niet

meer om bewonderende, eerbiedige beschouwingen, maar om het stellen van een daad.

Niet meer om het zuiver visuele, maar om de visie van een innerlijk beeld, het van binnen naar buiten werken; om het projecteren van visioenen, die voortgekomen zijn uit de intuïtie, zonder inschakeling van het verstand als regelende en normaliserende factor. Zo ongeveer staat het geschreven.

Maar Eggen houdt zich helemaal niet aan regels. Hij bewondert en beschouwt veel om zich heen heel eerbiedig, maar hij stelt ook herhaaldelijk daden. Soms gaat hij helemaal en zonder schroom uit van het puur visuele, dan weer projecteert hij innerlijke beelden, terwijl hij er verstandelijk ten volle bij betrokken blijft.

Of het vanwege dit soort eigenzinnigheden was, weet ik niet, maar de grote managers van de moderne kunst hebben hem, eigenlijk altijd al, links laten liggen en musea hadden ook weinig belangstelling voor zijn werk: volgens 'Scheen' heeft alleen het Haags Gemeentemuseum een map met lino's van zijn hand.

Maar op de meer dan tweehonderd, meestal bescheiden, tentoonstellingen die Eggen na 1948 hield, vond zijn werk gretig aftrek. Dr. P. W. Frederiks noemt dat — in het voorwoord tot de catalogus — 'een waardering, die vrij is van snobisme'.

Vandaar misschien ook dat gebrek aan die zogenaamde officiële belangstelling: Gene Eggen's oeuvre leent zich 'eenvoudig' niet voor werkelijk diepgaande artistieke beschouwingen. Niet dat het er te simpel voor zou zijn, maar gewoon omdat het (dàarvoor te) duidelijk, helder en vanzelfsprekend is, genoeg eigen zeggingskracht heeft. Gene Eggen moet een man zijn, die enorm sterk in zijn schoenen staat. Hoewel zijn 'stijl' in de loop der jaren toch eigenlijk maar weinig is veranderd, krijg je, zelfs op deze expositie waar zo'n tweehonderd werken aanwezig zijn, geen moment de indruk van een gemakzuchtig manierisme. Misschien vangt hij dat wel op door allerlei technieken door elkaar te gebruiken.

Bekijk de prenten maar: er zijn er zestig. Veel houtsneden en lino's, maar ook etsen. Of monotypes, zwart en gekleurd. Hij schildert op velerlei

manieren, met olieverf op doek, papier of paneel, aquarelleert en maakt penseeltekeningen. Of schildert, hier niet zo gebruikelijk, achter glas. Kleurrijke, fonkelende juweeltjes werden dat, die een beetje aan Roemeense ikonen doen denken. En aan de Joegoslavische boerenschilders.

Hij hakt zijn beelden uit ruwe stukken eikenhout of, een enkele keer tussendoor, uit kersen- of pruimenhout. Dat worden dan sterke essentiële verbeeldingen en blijven prachtige brokken materie. Dat is ook met het witte of rode marmer, dat hij gebruikt, en met het hardsteen, kalksteen of zeepsteen. Of met het brons. Veel werken met bijbelse onderwerpen, maar het thema dat je, 'lezend' tussen de regels door, het meest aantreft, is dat der ontmoeting, het wachten op elkaar ook, daarvoor.

Die Gene Eggen, hoor je dan, tijdens de rondgang, of later, van mensen die het werk kennen, is toch meer beeldhouwer dan schilder.

Goed, die beelden maken een diepere indruk, ook al door het prachtige materiaal dat Eggen gebruikt en waarvan hij de eigen schoonheid onaangetast laat en ook uitbuit.

Maar van veel van die schilderijtjes, juist de allereenvoudigsten, van lezende meisjes, van vrouwen, zittend voor de spiegel, met kind, met hond, van een doodgewoon vaasje met bloemen in fijne stralende kleuren, kun je je zo goed voorstellen hoeveel rustige vreugde ze kunnen schenken.

Aan de wand, boven een bank, boven een dressoir voor mijn part. Dat is namelijk nog steeds een belangrijke functie voor een schilderij. En daaraan moet Eggen ook gedacht hebben, want de paar dingen, die op deze tentoonstelling nog te koop zijn, kosten weinig, zijn in ieder geval betaalbaar voor iedereen die werkelijk geïnteresseerd is.

Een kunstenaar, die succes heeft bij het zogeheten grote publiek, wordt door de kenners — die overigens altijd bezig zijn met acties om kunst tot het volk te brengen — meestal nogal wantrouwend bekeken. Want hij zal wel een soort kunst maken, die zelfs eenvoudige mensen kunnen genieten.

En dat kan uiteraard niet veel zijn. Laten ze eens in Venlo gaan kijken: Gene Eggen's werk is zeer de moeite waard.

Ook voor kenners, die het nog niet kennen...